

Dashboard 'Samen werken aan resultaat – Transitie in de Agrofoodsector'

Impressie van lokale samenwerking in het transitieproces agrofood

Lokale Samenwerking
Bevorderen samenwerking op lokaal niveau

Trots "Boeren" in Bernheze
Lokaal op de achtergrond van de
Agrofoodsector in Bernheze
2017-2020

ZLTO BERNHEZE

23 JANUARI: KICK-OFF SNOERTSEPLAK- CROWDFUNDING

De Beweging in Reusel-De Mierden is een kwetsbaar plantje

Wij je ook een Herenboerderij bij jouw dorp of stad? Kom naar Boxtel

VERENIGING

Wethouders Bladel stappen op na motie van wantrouwen

Rapportage voor het onderdeel 'lokale samenwerking' – Deel A

Opgesteld door Michiel Visser, Brabantse Milieufederatie

Op verzoek van de provincie Noord-Brabant

Versie: 14 december 2017

Samenvatting

Impressie van settings waarin gesproken en gewerkt wordt aan de transitie

De foto's tonen ontmoetingen van Brabantse burgers, agrariërs en politici in hun eigen gemeenschap of lokale samenwerkingsverband. De ontmoetingen staan in het teken van praten over en werken aan veranderingen in een dominante activiteit in het buitengebied, de landbouw en veeteelt. Op de foto's achtereenvolgens:

- Bernheze – lokaal zijn ZLTO-afdeling en Bernhezer Buitenwacht actief, gemeente zoekt vormen om overleg met maatschappelijke partijen te verbreden
- Bladel – discussie in gemeenteraad over intensieve veehouderij loopt vast
- Boxtel – Herenboeren – deelnemers aan de voedselcoöperatie oogsten van eigen land
- Deurne - Snoertseplak – bewoners beginnen een nieuwe agrarisch bedrijf
- Oirschot – Mooi-Straten – bewoners en agrariërs onderhouden samen hun leefomgeving
- Reusel-De Mierden – De Beweging presenteert haar manifest aan het gemeentebestuur

Op lokaal niveau kunnen burgers en agrariërs *rechtstreeks* met elkaar in gesprek over de hinder die burgers ervaren van de bedrijfsvoering van veebedrijven. De betrokkenheid bij de kwaliteit van hun leefomgeving en gemeenschapszin/sociale cohesie zijn op een natuurlijke manier onderdeel van de probleemanalyse en het zoeken van verbetering.

Ook op hogere schaalniveaus is meer aandacht voor maken van een probleemanalyse en het creëren van oplossingen nodig. De ontwikkeling in landbouw en veeteelt wordt sterk beïnvloed door marktprocessen, waarbij concurrentieverhoudingen en regelgeving een belangrijke rol spelen. Dat kan burgers tot initiatieven brengen als de oprichting van een voedselcoöperatie, waarbij ze als mede eigenaar de productie en eventuele nevenactiviteiten op een professioneel gerund agrarisch bedrijf aansturen.

Bij al deze ontmoetingen en werkvormen speelt onderling vertrouwen een grote rol. Als daarin een crisis ontstaat kost het heel veel tijd en energie om weer tot constructieve samenwerking te komen om de problemen alsnog op te lossen.

Soms ontstaan uit de onoplosbaar geachte problemen toch hele nieuwe initiatieven. Daarvoor zijn initiatiefnemers nodig zijn die – als eerste - een stap vooruit durven zetten. Dat kan dat een goed doordachte stap zijn of soms op basis van veel ervaring een sprong. Of soms min of meer op hoop van zegen; dan is snel bijleren en aanpassen van het concept nodig. Kunnen we vanuit transitienetwerken nog meer doen om mogelijkheden hiervoor te optimaliseren?

Leeswijzer

Deze rapportage bestaat uit twee delen.

In deel A worden alle cases behandeld en vergeleken. In dit deel is een overzicht (tabel 1) opgenomen waarin de belangrijkste informatie over alle cases bij elkaar is gebracht.

Deel B bestaat uit overzichten met meer informatie over de afzonderlijke cases.

DEEL A

Paragraaf 1 – Inleiding

De provincie Noord-Brabant stelt een Effectrapportage (incl. nulmeting) op die inzicht geeft in de voortgang van de transitie Agrofood. De eerste Effectrapportage zal eind 2017 gereed zijn. Ten behoeve van deze rapportage is samen met de partners op dit beleidsveld het 'dashboard: samen werken aan resultaat – Transitie Agrofoodsector' opgesteld en met PS besproken.

Het dashboard (zie de infographic) kent drie onderdelen/thema's (omgeving, proces en sector) en per thema een aantal 'blokjes' (aspecten):

Thema 'omgeving'

- a. natuur en milieu
- b. sluiten kringlopen
- c. duurzame uitbreiding
- d. gezondheid

Thema 'proces'

- a. vertrouwen
- b. lokale samenwerking

Thema 'sector'

- a. economisch perspectief agrofoodsector
- b. toekomstperspectief veehouderij
- c. agrofoodketens

De provincie heeft de BMF gevraagd een uitwerking te maken voor het blokje 'lokale samenwerking', waaronder wordt verstaan: 'bevorderen samenwerking op lokaal niveau'. Het beoogd resultaat is als volgt omschreven: "beschrijving van samenwerkingsverbanden waarin wordt gewerkt aan een gezamenlijke visie, waarbij rekening wordt gehouden met leefbaarheid, fysieke leefomgeving en het toekomstperspectief voor ondernemers". De opdracht omvat het invullen van het blokje met actuele gegevens en betreft de volgende activiteiten:

1. concretisering van de inhoud van het blokje (welke gegevens worden op welke wijze manier gepresenteerd);
2. het blokje te vullen met actuele gegevens en/of informatie;
3. de opmaak van het blokje afstemmen met de vormgever;
4. achtergrondinformatie beschikbaar stellen.

In het vervolg van deze notitie treft u de concretisering van de inhoud (activiteit 1) en de actuele gegevens (activiteit 2) aan. Aan deze rapportage wordt in overleg met de opdrachtgever achtergrondinformatie toegevoegd, in de vorm van een bijlage (activiteit 4). Over de invulling en uitvoering van activiteit 3 vindt nader overleg plaats met de opdrachtgever en vormgever.

Paragraaf 2 - Uitwerking 'lokale samenwerking'

In deze paragraaf schetsen we opzet om de activiteiten in beeld te krijgen. Het betreft de volgende achtereenvolgens:

1. concretisering van de inhoud van het blokje (welke gegevens worden op welke wijze manier gepresenteerd);
2. het blokje te vullen met actuele gegevens en/of informatie;
3. de opmaak van het blokje afstemmen met de vormgever;
4. achtergrondinformatie beschikbaar stellen.

Ad 1. Concretisering van de inhoud

Het blokje 'lokale samenwerking' geeft een beknopte beschrijving van een aantal aspecten van lokale samenwerkingsverbanden waarin wordt gewerkt aan een gezamenlijke visie die verband houdt met de transitie in de Brabantse agrofoodsector en waarin rekening wordt gehouden met leefbaarheid, fysieke leefomgeving en het toekomstperspectief voor ondernemers.

In deze beschrijving zijn gegevens verwerkt over initiatieven gericht op visievorming in de gemeenten Bernheze, Bladel, Boxtel, Deurne, Oirschot en Reusel-de Mierden. In dit blokje zijn ook twee initiatieven voor lokale samenwerking opgenomen waarin aan een visie gestalte wordt gegeven, te weten Snoertseplak in Deurne en Herenboeren in Boxtel. Buiten beschouwing blijven de activiteiten georganiseerd vanuit de Urgentiegebieden-aanpak en de in 2016 door de provincie georganiseerde regionale dialoogtafels 'nieuw mestbeleid'.

In de gemeente **Reusel-de Mierden** is een gespreksgroep, gevormd in de tweede helft van 2016, heeft zich 'De Beweging' gedoopt en heeft in de zomer van 2017 een visiedocument (het 'Basismanifest') afgerond en naar buiten gebracht. De gemeenteraad heeft unaniem en integraal deze visie overgenomen als leidraad voor beleid en inmiddels wordt gewerkt aan een doorstart, de Beweging 2.0 Deze gespreksgroep is mede tot stand gekomen op instigatie van de provinciale Urgentieteam veehouderij. Vanuit dit team is actieve begeleiding geboden aan de groep en zijn ook externe gespreksleiders beschikbaar gesteld.

In de gemeente **Deurne** hebben enkele burgers de koppen bij elkaar gestoken naar aanleiding van het plan een nieuwe megastal te vestigen. Ze namen het initiatief een innovatieve agrarische werkgemeenschap op te richten om te laten zien dat in Deurne voedsel op een duurzame en voor de omgeving gezonde manier geproduceerd kan worden. Inmiddels pachten ze 11 ha grond en gebouwen (Snoertseplak) en ontwikkelen daar een breed palet aan activiteiten. Ze betrekken daarbij boeren, burgers en allerlei organisaties en instellingen.

In **Boxtel** brengt sinds begin 2016 een kleine groep mensen een goed doordacht en doorgerekend samenwerkingsconcept in de praktijk. Hier wordt door een professionele boer op natuur-inclusieve wijze voedsel wordt geproduceerd voor de 140 leden van de coöperatie Herenboeren Wilhelminapark.

In de gemeenten **Bernheze, Bladel en Oirschot** zijn in wel initiatieven genomen heeft dat (nog) niet tot een visie van een samenwerkingsverband van burgers en agrariërs geleid. In Bladel is een concreet initiatief gericht op gezamenlijke visievorming niet van de grond gekomen. In Bernheze hebben burgers van de Bernhezer Buitenwacht en agrariërs van de ZLTO in het verleden, als daar aanleiding voor was, al eerder overleg gevoerd en samengewerkt in gemeenschappelijke projecten, en een nieuwe initiatief voor een structureel samenwerkingsverband van burgers en agrariërs dat zich richt op visievorming, verkeert nog in een pril stadium. In Oirschot zijn naast reguliere overleg-

en samenwerkingsvormen geen initiatieven tot gezamenlijke visievorming ondernomen. In deel B van deze rapportage meer informatie over de activiteiten in de diverse gemeenten.

Kerngegevens per initiatief aan de hand van 7 vragen

Om gericht de relevante gegevens over dit soort samenwerkingsverbanden te kunnen verzamelen zijn een aantal leidende vragen geformuleerd. De antwoorden op die vragen moeten per samenwerkingsverband een beknopt beeld schetsen van de ambities, het werk en de resultaten van het betreffende samenwerkingsverband.

In de afgelopen jaren zijn in een aantal gemeenten pogingen gedaan om dergelijke samenwerkingsverbanden op te starten, in een aantal gevallen op instigatie van de stuurgroep Urgentieteam. Aan de hand van de volgende vragen zijn gegevens zijn verzameld over het werk, de samenstelling en resultaten van deze samenwerkingsverbanden:

1. Waar, wanneer en door wie zijn initiatieven genomen? Wie zijn er verder bij betrokken?
2. Wat behelst het initiatief, wat wordt er mee beoogd/ wat is de ambitie?
3. Wat (welk resultaat) heeft het opgeleverd tot nu toe? Wat zijn de ambities/voornemens voor de komende tijd (tot de volgende zomer)?
4. Hoe communiceert de groep met de lokale gemeenschap?
5. Wat valt er te zeggen over de inspanningen en de kosten die er tot nu toe in zijn gestoken? Hoe zijn de kosten en inspanningen verdeeld over de participanten?
6. Wat valt er te leren van deze case? Wat kunnen anderen ervan leren? Wat is voor herhaling vatbaar en wat niet?
7. Wat bindt de deelnemers aan het initiatief? Hoe zou je die binding omschrijven?

Ad 2. Actuele gegevens en/of informatie

Een aantal kerngegevens per initiatief zijn aan de hand van bovenstaande vragen bijeengebracht in bijgaand overzicht. (Zie de volgende pagina's)

Ad 3. Opmaak van het blokje

De provincie verzorgt de vormgeving van dit onderdeel.

Ad 4. Achtergrondinformatie

In deel B van deze rapportage zijn de informatiebladen per case (gemeente) opgenomen, inclusief enkele bijlagen.

Tabel 1 – Kerndegegevens lokale samenwerkingsverbanden gericht op visievorming in zes gemeenten

	Bernheze	Bladel	Boxtel	Deurne	Oirschot	Reusel-de Mierden
Initiatiefnemers	<p>College van B&W neemt initiatief voor oprichting Tafel van Bernheze.</p> <p>Gemeente heeft een traditie van structureel overleg met partijen die belang hebben bij het buitengebied: het Partneroverleg</p> <p>Eerder al initiatieven van burgerbeweging de Bernhezer Buitenwacht (BB) om overleg met lokale ZLTO te starten en gemeenschappelijke projecten op te zetten.</p> <p>Daarnaast nieuw initiatief in 2017 van BB om met boeren en burgers uit hele provincie een dialoog op te zetten (het zogenaamde Veldoverleg)</p> <p>BB neemt in 2017 initiatief voor nieuw regionaal netwerk: De</p>	<p>In 2016 evalueerde het college van B&W met belanghebbenden het plattelandsbeleid, mede om aandachtspunten op te halen voor de nog op te stellen Omgevingsvisie. Dit gesprek kreeg niet het beoogde vervolg vanwege grote inhoudelijke meningsverschillen in de politieke arena (raad en college). Vertrouwen in mogelijkheden om samen verder is afgenomen.</p>	<p>Een kleine groep burgers met de nodige expertise heeft in 2014 de stichting Herenboeren Nederland opgericht en is in 2016 gestart met de eerste pilot, de coöperatie Herenboeren Wilhelminapark in Boxtel. Leden zijn burgers woonachtig nabij de boerderij.</p>	<p>Om zichtbaar te maken dat een andere ontwikkelingsrichting dan uitbreiding van IV met megastallen mogelijk is richtte een kleine groep inwoners de stichting Snoertseplak op en starten een innovatieve agrarische werkgemeenschap</p>	<p>De gemeente richtte zich vanaf 2015 op uitvoering van urgentiegebieden beleid. Dat laten we in deze verkenning verder buiten beschouwing. Inwoners van enkele buurtschappen vormen het samenwerkingsverband Stichting Mooi-Straten</p>	<p>Na het ontstaan van impasse in het gemeentebestuur over ruimte voor IV organiseren het college van B&W i.s.m. de provincie organiseren een gemêleerde gespreksgroep (De Beweging)</p>

	Maashorstburgers					
Betrokkenen	Betrokken mensen met een relevant netwerk		De coöperatie in Boxtel telt nu ca 140 leden. In veel andere gemeenten tonen groepen burgers belangstelling voor dit initiatief.	Vrijwilligers, sponsors, donateurs	Bewoners buurtschappen	Ca 15 mensen uit de lokale gemeenschap (agrariërs, burgers, lokale politici).
Ambities/doelen	Visie vormen op gebiedsontwikkeling incl. transitie landbouw/veehouderij, mede t.b.v. lokale omgevingsvisie. BB richt zich op gezamenlijk verkennen en projectmatig aanpakken van concrete kwesties		De Boxtelse coöperatie wil toe naar 200 aangesloten huishoudens, hetgeen betekent voor 500 personen een voedselpakket wordt geproduceerd genoeg voor ca 3 tot 4 maaltijden per week.	Snoertseplak wil laten zien dat het anders (duurzaam, gezond en sociaal) kan.	Sociale cohesie en gezelligheid, concrete verbeteringen in de leefomgeving	Opstellen lokaal ontwikkelingsperspectief (toekomstvisie) veehouderij in balans met leefbaarheid en fysieke leefomgeving
Ondersteuning	Tafel van Bernheze: Externe coördinator/ gespreksleider gefinancierd door gemeente en provincie. BB opereert zonder externe ondersteuning.		Het werk op de boerderijen wordt uitgevoerd door een professionele boer in dienst van de coöperatie. Een klein team van experts ondersteunt nieuwe initiatieven.	Inhoudelijk en procesmatig grotendeels op eigen kracht, hulp bevriende deskundigen en organisaties, financiële ondersteuning van sponsors, donateurs,	? (fin. bijdrage gemeente aan buurtschappen?)	Intensieve procesbegeleiding vanuit provincie en externe gespreksleiding.
Start (wanneer), resultaat (zomer 2017), verdere plannen	Tafel van Bernheze start najaar 2017 . BB: al oudere traditie voor lokaal overleg en	Geen vervolgstappen bekend. Herstel van vertrouwen tussen maatschappelijk betrokken burgers en	Herenboeren Nederland wil in tien jaar toe naar tientallen herenboerderijen	Start 2014; voorjaar 2017: 11 ha grond en gebouw in pacht en breed palet activiteiten met	Geen specifieke resultaten op gebied van leefmilieu i.r.t. veehouderij	Start najaar 2016. In de zomer van 2017 is de gezamenlijke 'Boodschap' gereed en in de herfst neemt de

	lokale gezamenlijke projecten (probiotica). In 2017 verkenning van boven lokale dialoog boerenburgers en recente initiatieven voor nieuwe lokale projecten : - emissiereductie - golfplaten / zonnepanelen - filterend groen	lokaal bestuur lijkt nodig. (Biedt maken omgevingsvisie 2.0 na de gemeenteraadsverkiezingen nieuwe kansen?)	verspreid over het land.	vrijwilligers. Vervolg: uitbouw en continuïteit organiseren		gemeenteraad in unanimitieit deze Boodschap over als leidraad voor beleid. Inmiddels wordt gewerkt aan de doorstart (de Beweging 2.0).
Communicatie met de lokale gemeenschap	Tafel van Bernheze: nieuwsbrieven en nog te ontwikkelen vormen. BB: via enquête, columns, symposia, congressen, projecten, verslagen.		Voornamelijk via social media en lezingen.	Door de nieuwsbrieven, Facebook en persoonlijke contacten	?	Enkele (grotere) artikelen in regionale en lokale kranten.
Wat bindt de deelnemers aan de groep en/of het thema	BB Gemeenschappelijk belang De wil om er samen in overleg uit te komen en gemeenschappelijke zaken voor buitengebied samen aan te pakken		Een combinatie van idealisme, gemeenschapszin, gezond verstand, pragmatisme en een zakelijk belang.	Een gemeenschappelijke visie met daaraan gekoppelde handelingsperspectieven; onderling vertrouwen, goede sociale en ondernemersvaardigheden.		De verbondenheid met hun directe leefomgeving; veel gespreksdeelnemers wonen er al vele decennia.
Opmerkingen, vragen	BB is heeft voldoende slagkracht om zelf symposia te organiseren over o.a.		De initiatiefnemers van Herenboeren beschikken (na een lange leerschool)	Op weke manieren steunen overheden en andere partijen dit initiatief?		De aansturing van het initiatief lag tot nu toe geheel bij de initiatiefnemers, zijnde

	<p>volksgezondheid, filterend groen, nieuwe stallen, lokale politieke agenda, duurzaam kwaliteitsvlees, en heeft ervaring om samen met partners projecten te realiseren: vrijwillig groen, glasvezel in Bernheze.</p> <p>Vertegenwoordigers vanuit de BB participeren in regionaal, provinciaal en landelijk overleg</p>		<p>over kennis op allerlei gebied die nodig is voor een duurzame exploitatie van een natuur-inclusief werkend boerenbedrijf. Kennis die grotendeels ontbreekt bij de initiatiefnemers van Snoertseplak, naar hun eigen zeggen.</p>			<p>overheidspartijen. Hoe gaat dit verder?</p>
--	--	--	--	--	--	--

Paragraaf 3 – Wat valt te leren van deze initiatieven?

Mogelijke lessen uit deze en vergelijkbare samenwerkingsverbanden

Afzonderlijke cases in het kort

- **Bernheze:** Hier was al sprake van een traditie door de activiteiten van de Bernhezer Buitenwacht en ook binnen de gemeente was een traditie van overleg (het Partneroverleg) waarbij partijen overleggen over kwesties aangaande het buitengebied. Recent is in dit gremium ook overleg gevoerd over het koersdocument voor de nieuwe Omgevingswet. Daarnaast is er een sprake van een pril initiatief van gemeente om met burgers en agrariërs in het gesprek aan te gaan, waarbij wellicht de op te stellen integrale gebiedsvisie mogelijkheden biedt om over landbouw/veehouderij, leefbaarheid, fysiek milieu en landschap/ecologie in gesprek te komen. Gesprekken tussen gemeente en ondernemers/agrariërs zijn al eerder gestart onder begeleiding van een externe gespreksleider. De Bernhezer Buitenwacht en maatschappelijke organisaties op gebied van natuur en milieu zijn tot nu toe nog niet bij dit nieuwe initiatief betrokken.
- **Bladel:** na jarenlange strijd in de politieke arena over al of niet uitbreiden van intensieve veehouderij bedrijven, valt in de eerste helft van 2017 de coalitie uiteen en wordt in de zomer een nieuw college van B&W gevormd en stopt het gesprek vanuit de gemeente met belangengroepen. Voor zover bekend is door het nieuwe college van B&W (nog) niet krachtig geïnvesteerd in het weer opgang brengen van gesprekken met boeren en burgers over de verdere ontwikkeling van platteland, leefbaarheid, veehouderij etc.
- **Boxtel:** een kleine groep mensen met een goed doordacht bedrijfsconcept zijn een coöperatie gestart waar op natuur-inclusieve wijze voedsel wordt geproduceerd voor de leden, burgers woonachtig in de omgeving van de boerderij. Het bedrijfsconcept is op langjarige ervaring in de agrarische sector gebaseerd. Hieruit is onder meer voortgekomen de nadrukkelijke keuze vreemd vermogen buiten de deur te houden en in plaats daarvan een coöperatie van afnemers op te zetten.
- **Deurne:** burgers namen in 2014 het initiatief om zelf een alternatief voor gezonde landbouw en veeteelt in Deurne te ontwikkelen en in de praktijk te brengen. Dit als 'positieve' reactie op jarenlange strijd en impasse in de politieke arena. Katalysator bij dit initiatief was een plan voor vestiging van een nieuwe megastal in de gemeente. De initiatiefgroep heeft naar eigen zeggen te weinig kennis en ervaring in huis om stabiliteit en continuïteit in de bedrijfsvoering te brengen.
- **Oirschot:** geen hoogoplopende tegenstellingen, vooral reguliere overlevormen en buurtschappen benut voor contact en gesprek.
- **Reusel-de Mierden:** De voorgeschiedenis (lokale conflicten en impasse, provinciale dialoog) schept gevoel van urgentie en betrokkenheid bij (onderdelen van) de problematiek, dan wel de uitdaging. Het college van B&W besluit in samenwerking met de provincie een groep van 15 meest betrokkenen inwoners (bestaande uit agrariërs, betrokken burgers, volksvertegenwoordigers) uit te nodigen om een gezamenlijke visie te vormen op de toekomst van de veehouderij in samenhang met leefbaarheid, gezondheid en fysieke omgeving. Ze stellen daarbij externe gespreksleiders en een aantal experts ter beschikking. De gespreksleiders zetten in eerste instantie in op het scheppen van cohesie, vertrouwen en begrip voor elkaar belangen. Het initiatief werd genomen en getrokken door mensen die werken bij de provinciale en lokale overheid. Zij hebben het proces ook gefaciliteerd door de inzet van externe gespreksleiders. Zonder deze begeleiding vanuit de overheden en gespreksleiders was waarschijnlijk niet in zo'n relatief korte tijd een gezamenlijk eindproduct

op tafel gekomen. De vraag is of dergelijke initiatieven ook tot een goed einde kunnen worden gebracht als de participanten en / of maatschappelijke organisaties een actievere rol spelen in het organiseren van onderlinge relaties, een zeker groepsgevoel en ambitie en/of inhoudelijke voortgang. Dit is onder andere afhankelijk van de startstatus: is er enig wederzijds respect en vertrouwen dat kan worden uitgebouwd of is dat juist ver te zoeken. Inmiddels hebben een aantal deelnemers interesse om gezamenlijk door te gaan, Complicerend is de deelname van de volksvertegenwoordigers; dit leidt soms tot vermenging van rollen. Het gemeentebestuur staat achter het initiatief; dit versterkt de betekenis van wat De Beweging vindt en doet.

Voorzichtige bevindingen, het geheel overziende

1. Geheel op eigen initiatief en op eigen kracht gaan burgers en ondernemers in een stad, dorp of buurtschap niet gauw bij elkaar zitten om samen een visie te maken op een ingewikkelde zaak waarin uiteenlopende en botsende belangen spelen. Steun (zowel inhoudelijk als procesmatig) vanuit maatschappelijke organisaties en overheden kan het verschil maken.
2. In een enkele gevallen gebeurt dat wel. De Bernhezer Buitenwacht heeft een traditie om met symposia en publicaties aan de weg te timmeren en samen met agrariërs en andere partners kwesties te bespreken of projectmatig aan te pakken. Zie ook de case Snoertseplak (Deurne) en Herenboeren Wilhelminapark (Boxtel). In Deurne vormde het plan voor vestiging van een megastal de katalysator in deze gemeenschap. In Boxtel is de visie om als gemeenschap op een gezonde en duurzame manier voedsel te produceren dominant en is de bedrijfsvorm en exploitatie daaraan aangepast.
3. Initiatieven als de vorming van het Brabants Burgerplatform Minder Beesten is wel een burgerinitiatief met een visie en concrete doelen. Het is echter geen samenwerkingsverband van burgers en boeren en richt zich primair op herstel van een gezonde leefomgeving in gebieden met intensieve veehouderij.
4. De omgangsvormen op en rond het gemeentebestuur stralen af op maatschappelijk betrokken burgers. Een cultuur in en rond het gemeentebestuur waarin veel wantrouwen leeft jegens elkaars intenties is niet bevorderlijk om met maatschappelijke aangelegenheden betrokken burgers in gesprek te komen over ingewikkelde onderwerpen. De vraag is welke opties bestuurders, politici en ambtenaren in zulke situaties hebben om het contact en vertrouwen te herstellen, zonder voorbij te gaan aan wezenlijke inhoudelijke meningsverschillen.
5. De gemeentelijke omgevingsvisie kan een interessant/aantrekkelijk integratiekader zijn om omgevings- en leefbaarheidsvraagstukken met burgers en stakeholders te gaan bespreken. In Bernheze zijn hier positieve ervaringen mee opgedaan

'Procesvereisten'

6. Zorg dat de groepsleden het gevoel krijgen en houden dat ze met elkaar verder willen, d.w.z. begrijpen en voelen dat ze elkaar nodig hebben. Bedenk als initiatiefnemer van te voren welke basis daarvoor aanwezig is en hoe de groepsleden zich daarmee kunnen verbinden. (Want bij groepen waarin leden zich verbonden voelen met uiteenlopende belangen zullen flinke meningsverschillen op tafel komen. Reken er op dat het tijd en energie kost om elkaars opvattingen te leren kennen en doorgronden en daarna één taal te gaan spreken.
7. Wees blij met kritische, eigenwijze en tegelijk op de samenleving betrokken burgers en ondernemers in de groep. Een enkele cynicus (mits met humor/zelfspot) is welkom, want houdt de geesten scherp, maar een overdaad aan cynisme wordt gauw een factor die anderen in hun creativiteit blokkeert.

8. Minstens een paar leden van de groep moet beseffen dat de groep bij elkaar brengen en houden een cruciale taak/verantwoordelijkheid is en daarnaar handelen.
9. Zorg dat de groep op eigen benen gaat staan, m.a.w. zelfstandig verder gaat zonder afhankelijk te zijn van aansturing van buitenaf. Dat vraagt van de gesprekspartners wederzijds vertrouwen opbouwen, waarbij hoort respect en begrip voor elkaars waardensysteem, belangen, gedachtengoed en rol. Daarmee bouw je een omgeving waarin vertrouwde stellingnames en uitgangspunten kritisch besproken en heroverwogen kunnen worden.
10. Zorg dat een aantal deelnemers aan de groep de complexiteit van het vraagstuk waar ze aan werken overzien en daarmee in staat zijn verbanden te leggen tussen zaken die andere deelnemers inbrengen. Dus vanuit verschillende perspectieven de verhalen vertellen en bespreken.
11. Zorg dat er op verschillende gebieden inhoudelijke deskundigheid in de groep wordt gehaald/aanwezig is.
12. Zorg dat periodiek goed te begrijpen informatie naar een groep geïnteresseerden / betrokkenen gaat en organiseer zo nu en dan wisselwerking/ontmoetingen met deze groep. Neem daarbij de pers mee.
13. Spreek met de groepsleden over de termijn en vorm van hun inzet; maar hierover afspraken. Dan kan ook zijn we gaan een halfjaar of een jaar met elkaar aan de slag en wat willen we in die periode bereiken. Welke rol of bijdrage daaraan zien de leden daarbij voor zichzelf.
14. Zorg dat er mensen in de groep deelnemen die een (relevant) maatschappelijk netwerk hebben.

